Bohuslav

MARTINŮ

Sonáta č. 3 pro violoncello a klavír

Sonate Nr. 3 für Violoncello und Klavier
Sonata no. 3 for Cello and Piano
Sonate no°3 pour violoncelle et piano

Editor / Herausgeber / Editor / Editeur
Aleš Březina

Violoncellový part revidoval / Violoncellostimme revidiert von / Cello part revised by / La partie de violoncelle révisée par
Martin Sedlák

Editio Bärenreiter Praha

***Sonáta č. 3 pro violoncello a klavír* H. 340** vznikala v září a říjnu 1952. **Bohuslav Martinů** (8. 12. 1890, Polička – 28. 8. 1959, Liestal) na ní začal pracovat v závěru své letní dovolené ve francouzském Vieux Moulin a dokončil ji po návratu do New Yorku, kde žil a vyučoval kompozici na Mannes School of Music. Je věnována památce Hanse Kindlera, kterého znal Martinů z Paříže jako vynikajícího violoncellistu a později z USA jako šéfdirigenta Národního symfonického orchestru ve Washingtonu. První vydání *Sonáty* se uskutečnilo ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (SNKLHU) sice ještě za skladatelova života (v roce 1957), ale zcela bez jeho spoluúčasti. Violoncellový hlas tehdy revidoval přední český violoncellista František Smetana, interpret evropské premiéry tohoto díla. V této podobě vycházela *Sonáta* v reedicích celých 50 let až dodnes (Supraphon 1977[2], 1985[3]).

František Smetana provedl v partu violoncella celou řadu zásadních úprav, nenalézajících žádnou oporu ve skladatelově autografu. Nejzávažnějšími z nich byla změna notového textu sólového nástroje v závěru 1. věty, změny dynamiky v celém díle a zejména zásadní zásahy do frázování partu violoncella – editor zvolil frázování zcela odlišné od autografu, aniž by však na tuto okolnost jakkoli upozornil. Přitom autograf partitury, jehož kopii vlastní Institut Bohuslava Martinů v Praze, obsahuje velmi důsledně vyznačené frázování, v mnoha případech je dokonce naznačeno i smykování. Jak známo, Martinů byl až do roku 1923 profesionálním houslistou, takže přesně věděl, jak svou zvukovou představu převést do zápisu hlasu violoncella. Jakkoliv je Smetanova revize fascinujícím dokumentem dobové interpretační praxe a velmi volného přístupu předního umělce k autorovu zápisu, neexistuje jediný důvod pro její užití v moderním urtextovém vydání. Navíc se v původním vydání od sebe výrazně odlišují zápis sólového partu violoncella od zápisu v partituře, která se drží daleko důsledněji skladatelova autografu. Až dosud tedy měli interpreti dva navzájem si odporující zápisy, jeden v partu sólového hlasu, jiný v partituře. V tomto vydání se v obou případech vracíme důsledně ke skladatelovu zápisu, který naprosto přesně vystihuje všechny přednesové nuance *Sonáty č. 3 pro violoncello a klavír*, jednoho z celosvětově nejoblíbenějších děl Bohuslava Martinů.

Die ***Sonate Nr. 3 für Violoncello und Klavier* H. 340** entstand im September und Oktober 1952. **Bohuslav Martinů** (geb. 8. 12. 1890, Polička – gest. 28. 8. 1959, Liestal) begann die Arbeit zum Abschluss seines Sommerurlaubs im französischen Vieux Moulin und beendete sie nach der Rückkehr in seinen Wohnort New York, wo er an der Mannes School of Music Komposition lehrte. Die *Sonate* ist dem Andenken Hans Kindlers gewidmet, den Martinů als hervorragenden Violoncellisten in Paris kennenlernte und der später Chefdirigent des Nationalen Symphonie Orchesters in Washington wurde. Die Erstausgabe der *Sonate* wurde 1957 im Staatlichen Verlag für schöne Literatur, Musik und Kunst (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění – SNKLHU) herausgegeben, also noch zu Martinůs Lebzeiten, der allerdings an dieser Edition vollkommen unbeteiligt war. Die Violoncellostimme wurde damals vom führenden tschechischen Violoncellisten František Smetana revidiert, der zugleich Interpret der europäischen Premiere dieses Werkes war. In dieser Form wurde die *Sonate* 50 Jahre reeditiert (Supraphon 1977[2], 1985[3]).

František Smetana hat im Violoncellopart eine ganze Reihe grundsätzlicher Eingriffe vorgenommen, die jedoch hinsichtlich des Autografs jeglicher Grundlage entbehrten. Am schwerwiegendsten war die Änderung des Notentextes des Soloinstruments im Abschluss des ersten Satzes, die Veränderung der Dynamik im gesamten Werk und vor allem die grundsätzlichen Eingriffe in die Phrasierung des Violoncelloparts – Smetana entschied sich für eine Phrasierung, die im gänzlichen Widerspruch zum Autograf war, ohne jedoch auf diesen Umstand in irgendeiner Form hinzuweisen. Dabei weist das Autograf, dessen Kopie sich im Besitz des Bohuslav Martinů Instituts in Prag befindet, eine konsequente Phrasierung auf, an zahlreichen Stellen ist sogar die Bogenführung angedeutet. Es ist bekannt, dass Martinů bis 1923 professioneller Violinist war, so dass er genaue Vorstellungen davon hatte, wie seine Klangvorstellung in die Schriftform der Violoncellostimme überzuführen sei. Obgleich Smetanas Revision ein faszinierendes Dokument der damaligen Interpretationspraxis und des sehr freien Umgangs eines führenden Künstlers mit ursprünglichem Autorenmaterial ist, gibt es keinen Grund, diese Version zur Grundlage einer modernen Urtext-Edition zu machen. Darüberhinaus unterscheidet sich in der ursprünglichen Ausgabe die Aufzeichnung des Violoncellosoloparts von der Partiturversion, die sich weitaus konsequenter am ursprünglichen Autograf orientiert. Bisher sahen sich die Interpreten also mit zwei sich widersprechenden Versionen konfrontiert; eine im Part der Solostimme, eine andere in der Partitur. Die vorliegende Edition kehrt in beiden Fällen gezielt zur originären Aufzeichnung Martinůs zurück, die absolut genau alle Vortragsnuancen der *Sonate Nr. 3 für Violoncello und Klavier* – eine der weltweit beliebtesten Kompositionen Bohuslav Martinůs – zu erfassen vermag.

***Sonata no. 3 for Cello and Piano* H. 340** came into existence in September and October 1952. **Bohuslav Martinů** (8 December 1890, Polička – 28 August 1959, Liestal) began to work on it at the close of his summer leave in the French town of Vieux Moulin and finished the piece after his return to New York, where he resided and taught composition at the Mannes School of Music. It is dedicated to the memory of Hans Kindler, whom Martinů knew from Paris as an outstanding cello player and later from the USA as a chief conductor of the National Symphony Orchestra in Washington. The *Sonata* was first published in the State Publisher of Belles-Lettres, Music and Arts (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění – SNKLHU) during the composer's lifetime (in 1957), however, completely without his participation. The cello part was then revised by prominent Czech cellist František Smetana, who played the European premiere of the piece. Over the past 50 years up to the present, the *Sonata* has reappeared in editions identical to the first one (Supraphon 1977[2], 1985[3]). In the cello part, František

Smetana made a whole series of fundamental alterations, which have no support in the composer's autograph. Among the most important alterations was the adjustment of the notation of the solo instrument at the close of the 1st movement, a change in the dynamics in the whole piece and, notably, a serious modification of the phrasing in the cello part. The editor chose completely different phrasing from the one stated in the autograph without making any reference to these circumstances. Yet the autograph of the score, whose copy is owned by the Bohuslav Martinů Institute in Prague, contains thorough marking of phrasing in many places, even the bowing is indicated. It is well known that until 1923 Martinů had been a professional violinist, so he knew exactly how to translate his concept of the sound into the notation of the cello part. However fascinating a document of the period performance practise, as well as of the leading artist's loose approach to the composer's score, may Smetana's revision be, there is no single reason for its use in the modern urtext edition. Moreover, in the original edition, the solo cello part differs greatly from the cello part as stated in the score, which is much more consistent with the composer's autograph. So until now, the performers have been presented with two conflicting versions, one being in the solo part, the other in the score. In this edition, both versions are consistently in accord with the composer's autograph, which gives a very accurate picture of all performance nuances of the *Sonata no. 3 for Cello and Piano*, one of the most favoured works by Bohuslav Martinů world-wide.

La ***Sonate n°3 pour violoncelle et piano*** **H. 340** a vu le jour pendant les mois de septembre et octobre 1952. **Bohuslav Martinů** (8. 12. 1890, Polička – 28. 8. 1959, Liestal) commença à y travailler à la fin de ses vacances d'été au Vieux Moulin, en France, et l'acheva après son retour à New York, où il vivait et enseignait la composition à la Mannes School of Music. Elle est dédiée à la mémoire de Hans Kindler, que Martinů avait connu à Paris comme un éminent violoncelliste et plus tard aux États-Unis comme premier chef d'orchestre de l'Orchestre symphonique national de Washington. La première édition de la *Sonate* a été réalisée par les Éditions d'État des Belles-lettres, de la Musique et de l'Art (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění – S. N. K. L. H. U.), encore du vivant du compositeur il est vrai (en 1957), mais sans qu'il y ait aucunement participé. La partie de violoncelle avait été révisée à l'époque par l'un des meilleurs violoncellistes tchèques, František Smetana, interpète de la première européenne de l'œuvre. C'est sous cette forme qu'a paru la *Sonate* dans les rééditions de ces cinquante dernières années (Supraphon 1977[2], 1985[3]).

František Smetana a effectué dans la partie séparée de violoncelle toute une série de modifications essentielles, que rien ne corrobore dans l'autographe du compositeur. Les plus graves d'entre elles sont un changement dans le texte de l'instrument soliste dans la conclusion du 1éme mouvement, des changements de dynamique dans l'ensemble de l'œuvre et surtout des interventions essentielles dans le phrasé de la partie séparée de violoncelle – l'éditeur a choisi un phrasé qui diffère totalement de l'autographe, sans cependant signaler ce fait de quelque manière que ce soit. En même temps, l'autographe de la partition, dont l'Institut Bohuslav Martinů de Prague possède une copie, contient un phrasé marqué de manière très précise; dans de nombreux cas même les coups d'archet sont indiqués. Comme on le sait, Martinů a été jusqu'en 1923 un violoniste professionnel, il savait donc précisément comment traduire son idée sonore dans la notation de la partie de violoncelle. Bien que la révision de Smetana soit un document fascinant sur la pratique d'interprétation de l'époque et sur l'approche très libre d'un artiste de premier plan à l'égard de la notation de l'auteur, il n'y a pas la moindre raison de l'utiliser dans une édition urtext moderne. En outre, dans l'édition originale, la ligne de violoncelle est notée de manière sensiblement différente dans la partie séparée et dans la partition, qui respecte bien plus fidèlement l'autographe du compositeur. Jusqu' à présent, les interprètes avaient deux notations qui se contredisaient mutuellement, l'une dans la partie séparée du soliste, l'autre dans la partition. Dans cette édition, nous revenons fidèlement dans les deux cas à la notation du compositeur, qui rend de manière tout à fait précise toutes les nuances d'exécution de la *Sonate n°3 pour violoncelle et piano*, l'une des œuvres de Bohuslav Martinů les plus appréciées dans le monde entier.

Aleš Březina

Übersetzt von Ivan Dramlitsch
Translated by Karla Hanzlová
Traduit par Marianne Frippiat

© by Editio Bärenreiter Praha